

Posudek školitelky na bakalářskou práci

Magdalény Markové

Vliv multimodální chemosenzorické edukace na čichové schopnosti a význam přisuzovaný čichovému vnímání u dětí mladšího školního věku

Předkládaná bakalářská práce Magdalény Markové se věnuje velmi aktuálnímu tématu vlivu tzv. čichového tréninku, tedy cíleně zprostředkované zkušenosti s čichovými podněty, na rozvoj čichových schopností. Navzdory současnému mimořádnému zájmu výzkumníků o možnosti zlepšování čichu je vývojově zaměřených studií v literatuře jako šafránu. To je s podivem, neboť právě zkušenost s pachy se považuje za hlavní hnací motor vývoje nejen přímo čichu, ale chemických smyslů celkově. Výzkum, v rámci nějž by výzkumníci usilovali o navození čichové zkušenosti u dětí způsobem, který by napodoboval to, jak ji nejspíše získáváme v běžném životě, a který by zároveň měl potenciál děti zaujmout, v dosavadní literatuře chybí. Ten Magdín bude první.

Práce je standardně členěna na část teoretickou a empirickou. Teoretická část je psána s oporou o primární zdroje, náležitě citována, je logicky strukturovaná, jednotlivé kapitoly a podkapitoly jsou vhodně provázané, text plyne a graduje, tak, že z něj nakonec jasně vyplývají výzkumné cíle, otázky a hypotézy. Nejprve autorka představuje problematiku tzv. olfaktorické ekologie v širším kontextu: k čemu čich potřebujeme při vykonávání každodenních aktivit, jaké dopady na náš život má, když se čichu nedostává, a proč je tedy záhodno na něco tak zdánlivě marginálního, jako je bystrost čichu, vůbec brát zřetel. Kromě rozdílů ve fungování čichu ve zdraví a nemoci však mezi lidmi i u každého z nás můžeme i v rámci normosmie pozorovat variabilitu v čichových schopnostech, kterou lze jistě přičítat různým biologickým faktorům, ale – a to, zdá se, především – tomu, jak svůj čich skutečně využíváme. Na to poukazovali již autoři studií, v nichž byl srovnáván čich lidí, kteří jej potřebují pro vykonávání své profese, a osob z běžné populace. Zde již ke slovu přichází vývojové hledisko, neboť obzvláště hmatatelný dopad na čichové schopnosti má čichové učení, k němuž významnou měrou dochází v průběhu dětství; nejvíce patrně do započetí puberty. Tyto procesy jsou však jen obtížně přístupné zkoumání, protože čichová zkušenost získaná v rámci každodenního prostředí se jen obtížně dá kvantifikovat, což vysvětluje, proč je literatura na takovéto výzkumy skoupá. Relativně jednodušší (ne však snadné) je, pokusit se zkušenost s pachy navodit právě v rámci čichového tréninku. Dosavadní studie však využívaly zavedený postup, kdy každý den, někdy i několikrát denně, mají trénované osoby očichat několik lahvíček s vůněmi a (nebo) si vést „čichový deník“. Úspěšné dokončení studií tohoto ražení jistě předpokládá mimořádnou disciplinovanost a výdrž trénovaných. Pro vlastní badatelský počín bylo zapotřebí

pečlivě rozvážit, jak navýšit jeho ekologickou validitu a podpořit a udržet zájem dětských participantů, to vše bez možnosti se přímo inspirovat u obdobných předchozích studií.

Magda se tohoto úkolu zhostila bravurně. Od momentu, kdy jsme navázaly spolupráci, až do odevzdání práce (resp. až do této chvíle) si Magda počínala velmi pečlivě a svědomitě a bylo vidět, že ji realizace výzkumu baví. Zodpovědně se postavila i k samostudiu statistiky, takže statistické zpracování, byť s dopomocí školitelky, zvládla velmi solidně. Je třeba zdůraznit, jak náročný úkol na sebe zejména při realizaci intervence vzala: po dobu šesti týdnů děti provázela aktivitami, u nichž jsme předpokládaly, že coby zdroj čichové stimulace budou mít už v řádu týdnů vliv na dvě nejčastěji hodnocené čichové schopnosti (identifikaci a diskriminaci) a na všímavost vůči pachům. Některé z možných důvodů, proč se tak nestalo, zmiňuje v diskuzi, která je na bakalářskou práci rovněž vyvedena nadprůměrně.

Jak jsem předeslala, práce je výjimečná jak svým zaměřením, tak zpracováním. Troufám si tvrdit, že by obstála i jako práce magisterská. Jednoznačně ji proto doporučuji k obhajobě a v závislosti na jejím průběhu navrhuji hodnocení „výborně“.

V Praze dne 9. února 2024

Lenka Martinec Nováková, Ph.D.